

Valstybinio audito ataskaita

AR VAIKŲ SOCIALIZACIJOS CENTRŲ VEIKLA REZULTATYVI

2013 m. liepos 29 d. Nr. VA-P-50-11-10

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	5
<u>IŽANGA</u>	<u>7</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>8</u>
<u>1. Vidutinės priežiūros priemonės organizavimas</u>	<u>8</u>
1.1. Vaikų socializacijos centrai nespecializuoti pagal vaikų amžių ir emocijų-elgesio sutrikimus	8
1.2. Vaiko vidutinės priežiūros priemonės taikymo laikotarpį sumažinus iki 1 metų, išaugo priemonės termino pratęsimų ir pakartotinai grįžusių vaikų į socializacijos centrus skaičius	10
1.3. Nepakankamai bendradarbiaujama siekiant pozityvios vaiko socializacijos	11
1.4. Nevykdoma vaikų, išėjusių iš VSC, resocializacija	13
<u>2. Vaikų socializacijos centrų veikla įgyvendinant vaiko vidutinės priežiūros priemonę</u>	<u>14</u>
2.1. Nė vienas vaikų socializacijos centras neįgyvendina visų Vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašo nuostatų dėl vidutinės priežiūros priemonės veiklos vykdymo plano ir adaptacijos	14
2.2. Vaikų socializacijos centruose vaikų elgesio pažanga vertinama skirtingai	16
2.3. Dėmesys vaikui nepakankamai individualizuotas	17
2.4. Neužtikrinamas pakankamai individualizuotas vaiko formalusis švietimas	20
2.5. Nepakankamai dėmesio skiriama vaiko neformaliajam švietimui	21
<u>PRIEDAI</u>	<u>23</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Ataskaitoje vartojamos sąvokos:

Delinkventinis elgesys¹ – poelgiai, pažeidžiantys esamas elgesio normas, bet nesukeliantys rimto pavojaus ir nedarantys didelės žalos.

Nepilnamečių justicija² – nepilnamečių administracinė ir baudžiamoji justicija.

Pozityvioji socializacija³ – pozityvių veiksmų politika (pozityviosios socializacijos scenarijai), kuriais remdamiesi tam tikri asmenys ar jų grupės koreguoja socializacijos subjektų elgseną, siekdami įtvirtinti kultūros pozityviuosius komponentus ir sudaryti užkardą visuomenei nepriimtinių šios kultūros elementų pasekmėms.

Resocializacija⁴ – asmens socialinio statuso ir vertybinių orientacijų grąžinimas kryptingomis socialinėmis, pedagoginėmis, psichologinėmis, ugdymo ar kitomis priemonėmis, siekiant integruoti asmenį į visuomenę.

Vaiko vidutinės priežiūros priemonė⁵ – vaikui taikomas įpareigojimas, kurį vykdant vaikas yra ugdomas, prižiūrimas, jam teikiama švietimo pagalba ir kitos paslaugos vaikų socializacijos centre.

Ataskaitoje vartojamos santrumpos:

VPP – vaiko vidutinė priežiūros priemonė;

VSC – vaikų socializacijos centras;

VTAS – savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius.

¹ Visuotinė lietuvių enciklopedija, t. 4, Vilnius, 2003, p. 593.

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-02 nutarimas Nr. 1070 „Dėl nepilnamečių justicijos 2009–2013 m. programos patvirtinimo“, 5 p.

³ Pozityvioji socializacija kaip ugdymo paradigma, VPU, 2007, p. 5.

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-02 nutarimas Nr. 1070, „Dėl nepilnamečių justicijos 2009–2013 m. programos patvirtinimo“, 5 p.

⁵ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija), 2 str., 10 p.

SANTRAUKA

Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme⁶ numatyta, kad viena iš auklėjimo drausminio poveikio priemonių, kuri gali būti taikoma vaikui už nuolatinius ir piktybinius teisės pažeidimus bei pavojingos (nusikalstamos) veikos padarymą, yra vaiko atidavimas į specialiąją auklėjimo ir drausmės įstaigą tik teismo sprendimu įgaliotų institucijų teikimu.

Specialioji auklėjimo ir drausmės įstaiga, atsižvelgiant į Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nuostatas, yra vaikų socializacijos centras – valstybinė bendrojo lavinimo mokykla, vykdanči vaiko vidutinės priežiūros priemonę⁷. Minėta priemonė – vaikui taikomas įpareigojimas, kurį vykdanč vaikas yra ugdomas, prižiūrimas, jam teikiama švietimo pagalba ir kitos paslaugos vaikų socializacijos centre⁸.

Švietimo ir mokslo ministerija nuo 2010 m. liepos 1 d. (panaikinus apskričių administracijas) tapo vaikų socializacijos centrų savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija.

Lietuvoje 2012 metais veikė 6 centrai, kuriuose 2012 m. sausio 1 d. duomenimis buvo ugdoma 160 mokinių. Minėti centrai yra finansuojami valstybės biudžeto lėšomis. 2010–2012 metais jiems buvo skirta kiek daugiau nei 30 mln. Lt asignavimų (žr. 2 priedą).

Audito tikslas – įvertinti, ar VPP organizuojama ir įgyvendinama rezultatyviai.

Audito metu nagrinėjome:

- Ar VPP organizuojama ir vykdoma laikantis individualizavimo principo?
- Ar švietimo pagalba vaikui pakankamai individualizuota?
- Ar VSC užtikrinamas individualizuotas vaiko formalusis ir neformalus švietimas?
- Ar VSC specializuoti pagal vaikų amžių ir emocijų-elgesio sutrikimus?
- Ar per teismo nustatytą VPP vykdymo terminą suteikiama rezultatyvi pagalba vaikui?
- Ar vaikai dalyvauja rengiant vidutinės priežiūros priemonės vykdymo planus?
- Ar vaiko adaptacija VSC vykdoma efektyviai?
- Ar atsakingos už VPP organizavimą ir vykdymą institucijos pakankamai bendradarbiauja siekdamos teigiamos vaiko socializacijos?
- Ar vaikų elgesio pažanga VSC vertinama tinkamai?

Audituojamas 2010–2012 m. laikotarpis. Analizuojant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami ir ankstesnių metų duomenys.

Auditą atlikome Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, Vilniaus vaikų socializacijos centre, Kauno vaikų socializacijos centre, Grudžių vaikų socializacijos centre, vaikų socializacijos centre „Širvėna“, Kauno vaikų socializacijos centre „Saulutė“, Vėliučionių vaikų socializacijos centre, Biržų rajono, Kauno miesto, Šiaulių miesto ir Vilniaus miesto savivaldybių Vaiko teisių apsaugos skyriuose, Vilniaus apskrities vyriausiam policijos komisariate, Nacionalinėje mokyklų vertinimo agentūroje, Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centre.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

⁶ Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, 1996-03-14 Nr. I-1234 (2003-04-03 Nr. IX-1440 redakcija), 49 str. 3–5 d.

⁷ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija), 2 str. 12 p.

⁸ Ten pat, 2 str. 10 p.

IŠVADOS

1. Nesukuriamos pakankamos prielaidos rezultatyviai vaikų socializacijai, nes institucijos, atsakingos už vaiko vidutinės priežiūros priemones (Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, teisėsaugos institucijos, savivaldybės, vaikų socializacijos centrai, vaiko tėvai/globėjai/rūpintojai), nepakankamai bendradarbiauja jas įgyvendindamos:
 - vaikų socializacijos centrai ir savivaldybės nedirba su vaiko tėvais, globėjais ar rūpintojais, kai vaikas yra socializacijos centre, teismai neskiria tėvams įpareigojimo lankyti kursų (1.3 poskyris);
 - nepilnamečių inspektoriai pagal vaiko gyvenamąją vietą ne visada iš anksto informuojami išleidžiant vaikus atostogų ir, pasibaigus vidutinės priežiūros priemonės vykdymo terminui, išleidžiant vaiką iš socializacijos centro (1.3 poskyris) ;
 - nėra resocializacijos programų, kad vaikai galėtų įtvirtinti įgytus prosocialius įgūdžius, išėję iš socializacijos centrų (1.4 poskyris);
 - nėra numatytas tarpinstitucinio bendradarbiavimo mechanizmas (1.3 poskyris).
2. Nerenkama statistinė informacija, ar iš vaikų socializacijos centrų išėję vaikai nenusikalsta vėl ir kokios nusikaltimų tendencijos, todėl vaikų socializacijos centrų veiklos rezultatyvumas vertinamas nepakankamai ir politika formuojama neturint pakankamos informacijos (2 skyrius).
3. Vaiko vidutinės priežiūros priemonės taikymas nepakankamai rezultatyvus, nes 2011 m. sutrumpinus vidutinės priežiūros priemonės vykdymo terminą iki 1 metų, apie 10 kartų išaugo termino pratęsimų skaičius ir padaugėjo pakartotinai sugrįžusių vaikų į socializacijos centrus skaičius (1.2 poskyris).
4. Vaikams teikiama pagalba nėra pakankamai individualizuota:
 - centrai nėra specializuoti pagal vaikų amžių ir emocijų-elgesio sutrikimus (1.1 poskyris);
 - vaikas nedalyvauja tada, kai rengiamas jo vidutinės priežiūros vykdymo planas, o planas ne visada tikslinamas ir aptariamas kartu su vaiku (2.1 poskyris);
 - vaikų, atvykusių į socializacijos centrą, adaptacijai skiriama nepakankamai dėmesio (2.1 poskyris);
 - centruose trūksta švietimo pagalbos specialistų (psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų), tai yra tų, kurie „arčiausiai vaiko“ (2.3 poskyris)
5. Socializacijos centruose sudaromi skirtingi vidutinės priežiūros priemonės planai, vaikų elgesio pokyčius skirtingi darbuotojai vertina skirtingai, vaikų socializacijos centrų savivaldybių administracijų direktoriams teikiama skirtingo išsamumo vidutinės priežiūros priemonės vykdymo išvada. Neturint informacijos pateikiamos vadovaujantis bendrais kriterijais, atsakingoms institucijoms yra sudėtinga įvertinti vaiko elgesio pokyčius, taikytų priemonių veiksmingumą, planuoti tolesnį darbą su vaiku.(2.2 poskyris).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant, kad vaiko vidutinės priežiūros priemonė būtų rezultatyvi, priimti sprendimus, kurie užtikrintų:
 - institucijų bendradarbiavimo principo įgyvendinimą. (1 išvada);

- kontrolę dėl vidutinės priežiūros priemonės vykdymo termino pratęsimo vaikui savavališkai pasišalinus iš vaikų socializacijos centro (3 išvada);
 - kad socializacijos centras palaikytų ryšį su vaiko aplinkos institucijomis, vaikui esant centre ir iš jo išėjus (1 išvada);
 - kad vaikų socializacijos centrų etatų normatyvuose būtų daugiau švietimo pagalbos specialistų (4 išvada).
2. Siekiant individualizuotos rezultatyvios pagalbos vaikui parengti ir patvirtinti:
 - Tvarką ir kriterijus, kaip rinkti ir vertinti statistinę informaciją apie vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo rezultatyvumą (2 išvada);
 - vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo plano pavyzdinę formą; vaikų elgesio pažangos vertinimo kriterijus ir tvarką; vidutinės priežiūros priemonės vykdymo eigos išvados savivaldybės administracijos direktoriui formą. (5 išvada).
 3. Siekiant labiau individualizuotos pagalbos vaikui, apsvarstyti galimybę specializuoti vaikų socializacijos centrus pagal vaikų poreikius (elgesio ir emocijų sutrikimus, amžių) (4 išvada).
 4. Siekiant efektyvesnės pagalbos vaikui, sudaryti sąlygas socializacijos centrų darbuotojams nuolat kelti kvalifikaciją ir gauti metodinę pagalbą (4 išvada).

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai bei Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

Siekiant rezultatyvios vaikų socializacijos, užtikrinti, kad būtų parengtos ir vykdomos programos, skatinančios geresnį nepilnamečių resocializacijos procesą vaikui esant socializacijos centre ir iš jo išėjus (1 išvada).

IŽANGA

Tarptautiniai teisės aktai (Pekino taisyklės⁹, Jungtinių tautų organizacijos Rijado gairės¹⁰ ir Havanos taisyklės¹¹) reglamentuoja nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos principus ir elgesį su nepilnamečiais, kuriems atimta laisvė. Dokumentuose pažymima, kad per trumpiausią laikotarpį turi būti suteikta individualizuota pagalba kiekvienam vaikui, pabrėžiamas atsakingų institucijų bendradarbiavimas, darbas su probleminėmis šeimomis.

Igyvendinant tarptautinių teisės aktų nuostatas 2007 m. Lietuvoje priimtas Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas¹², nauja redakcija įsigaliojo nuo 2011 m. sausio 1 d. Įstatymu siekta sukurti vaiko, turinčio elgesio sutrikimų, socializacijai, ugdymui ir socialinės pagalbos teikimui skirtą minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistemą, padėsiančią jam įveikti susiformavusį ydingą elgesį ir išsiugdyti prasmingo gyvenimo sampratą. Įstatyme apibrėžiama ir pagrindinė resocializaciją vykdanči institucija – vaikų socializacijos centras.

Nuo to, kaip bus teikiamos paslaugos vaikų socializacijos centruose, priklauso, ar bus pasiekti teigiami vaikų elgesio pokyčiai, ar bus išugdytos tinkamos visuomenės lūkesčius atitinkančios vertybinės nuostatos ir socialiniai įgūdžiai, kurie padės centrų ugdytiniams tapti doriems, savarankiškiems, atsakingiems valstybės piliečiams.

Lietuvoje buvo vykdomos kelios nepilnamečių justicijos programos: 1999–2002, 2004–2008 ir 2009–2013 metų¹³. Pastarosios tikslas – sukurti optimalų nepilnamečių justicijos sistemoje veikiančių institucijų tinklą su būtinomis organizacinėmis, techninėmis priemonėmis ir bendradarbiavimo ryšiais, sustiprinti nepilnamečių interesų apsaugą tiek administraciniame, tiek baudžiamajame procese. Priemonių plane numatyta skirti didelį dėmesį resocializacijos ir labiau diferencijuotos nepilnamečių justicijos sistemos kūrimui.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir INTOSAI audito standartus.

Audito metu naudoti pagrindiniai duomenų rinkimo ir vertinimo metodai pateikiami 1 priede.

⁹ Jungtinių Tautų standartinės minimalios nepilnamečių teisenos įgyvendinimo taisyklės (Pekino taisyklės), 1985-11-29.

¹⁰ Jungtinių Tautų nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos gairės (Rijado gairės), 1990-12-14.

¹¹ Jungtinių Tautų nepilnamečių, iš kurių atimta laisvė, apsaugos taisyklės (Havanos taisyklės), 1990-12-14.

¹² Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238.

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-02 nutarimas Nr. 1070 „Dėl nepilnamečių justicijos 2009–2013 m. programos patvirtinimo“.

AUDITO REZULTATAI

Į vaikų socializacijos centrus priimami vaikai nuo 14 iki 18 metų, kuriems savivaldybės administracijos direktorius, gavęs teismo leidimą, yra paskyręs vaiko VPP arba teismas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nustatytais atvejais yra paskyręs auklėjamojo poveikio priemonę – atidavimą į specialiąją auklėjimo įstaigą. Išimtiniais atvejais, kai vaiko elgesys kelia realų pavojų jo ar (ir) kitų žmonių gyvybei, sveikatai ar turtui, į minėtą centrą gali būti priimamas vaikas, neturintis 14 metų, jei savivaldybės administracijos direktorius, gavęs teismo leidimą, yra paskyręs vaiko VPP. Centruose yra apie 13 proc. vaikų (2012 m. duomenimis), kurie yra jaunesni nei 14 metų.

Į centrus vaikai patenka dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui: nelanko mokyklos, bėga iš vaikų globos namų, valkatauja, vartoja alkoholį, tabaką, psichotropines medžiagas, vykdo nusikalstamas veikas (vagia, smurtauja ir pan.). Apie 40 proc. mokinių yra su nustatytais specialiaisiais ugdymosi poreikiais, pusė mokinių yra iš vaikų globos namų (2012 m. duomenimis). Dėl šių aplinkybių ugdymosi aplinka yra sudėtingesnė. Kiekvienam vaikui reikia skirti daugiau dėmesio, laiko ir švietimo pagalbos išteklių.

1. VIDUTINĖS PRIEŽIŪROS PRIEMONĖS ORGANIZAVIMAS

Vertindami vaiko vidutinės priežiūros priemonės organizavimą vadovavomės nuostata, kad rezultatyvus jos įgyvendinimas ir individualizuota pagalba yra užtikrinami, kai vaikų socializacijos centrai yra specializuoti pagal vaikų amžių ir emocijų-elgesio sutrikimus, kai VPP vykdymo termino pratęsimų ir pakartotinių grįžimų į centrus skaičius mažėja, institucijos bendradarbiauja siekdamos teigiamos vaiko socializacijos, vykdoma resocializacija, kai vaikas išeina iš centro.

1.1. Vaikų socializacijos centrai nespacializuoti pagal vaikų amžių ir emocijų-elgesio sutrikimus

Nepilnamečių justicijos 2009–2013 metų programoje nurodoma, kad daugiau dėmesio turėtų būti skiriama diferencijuotesnės nepilnamečių justicijos sistemos kūrimui, t. y. turėtų būti siekiama įgyvendinti priemones skirtingoms rizikos grupėms priklausančių nepilnamečių poreikiams tenkinti¹⁴.

Apie 80 proc. centruose esančių vaikų (2012 m. duomenimis) turi psichoneurologinių – emocijų ir elgesio – sutrikimų. Pasitaiko atvejų, kai vaikams pagal Tarptautinį ligų klasifikatorių diagnozuota elgesio ir emocijų sutrikimų, dėl agresijos protrūkių jie jau yra gydyti ir vėl gydomi psichiatrinėje ligoninėje. Daugiau nei 30-iai proc. vaikų, esančių VSC, psichiatrai yra paskyrę medikamentų.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-02 nutarimas Nr. 1070, 13 p. „Dėl nepilnamečių justicijos 2009–2013 m. programos patvirtinimo“.

Pavyzdys

Viename VSC vaikui pagal Tarptautinį ligų klasifikatorių diagnozuota daug elgesio ir emocijų sutrikimų: veiklos ir dėmesio, tapatumo, perdėto nerimo ir kiti specifiniai elgesio ir emocijų sutrikimai, prasidedantys vaikystėje ir paauglystėje, nustatytas ir nežymus intelekto sutrikimas. Vaikas nuo 2012 m. birželio mėnesio iki 2013 m. kovo mėn. dėl agresijos protrūkių jau keturis kartus buvo išvežtas ir gydomas psichiatrinėje ligoninėje (iš viso ten buvo gydytas 36 kartus). Ligoninės darbuotojai teigia, kad toks vaikas negali būti ugdomas VSC. Nepilnametis kelia grėsmę centro darbuotojų sveikatai ir gyvybei, jis beveik kasdien vedamas į nusiramino kambarį. VSC neturi psichiatro, be kurio priežiūros neįmanoma tokio vaiko elgesio korekcija.

Vaikai, turintys elgesio ir emocijų sutrikimų, kelia grėsmę kitiems vaikams ir darbuotojams, jiems reikalinga specializuota pagalba ir jie turėtų būti apgyvendinami atskirai.

Pavyzdys

Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus pažymoje nurodoma¹⁵, kad nepilnamečiui, kuriam skirta VPP pakartotinai, dėl smurtinių sumušimų yra iškeltos kelios baudžiamosios bylos. Mokinys nustato elgesio taisykles, yra labai impulsyvus, sunkiai pasiduoda elgesio korekcijai, pasitaikė jo agresijos aplinkai ir kitiems mokiniams proveržių. Policijos pareigūnai jį buvo sulaikę už centro turto niokojimą, grasinimus pedagogams, sargo sumušimą.

Mokiniai teigia esantys skriaudžiami mokyklos tualete, koridoriuje per pertraukas, mokykloje jie jaučiasi nesaugūs. Aiškinantis, kodėl neužtikrinama mokinių priežiūra pertraukų metu, nustatyta, kad sargas nespėja stebėti aplinkos, mokinių veiksmų, o mokytojai nesiima efektyvių priemonių, kad tarp mokinių nevyktų smurtiniai veiksmai.

Vaikų socializacijos centruose kartu apgyvendinami vaikai nuo 11 iki 18 metų. Ekspertų nuomone, uždaro tipo institucijose vyresni vaikai yra linkę išnaudoti jaunesnius ir silpnesnius, linkę nustatyti savo taisykles ir pan. Be to, esant mažai vaikų, sudėtinga sukomplektuoti klases pagal vaikų amžių, todėl dažnai sudaromos jungtinės klasės (žr. 21 psl.), taigi nukenčia vaikų formaliojo švietimo kokybė, kuri ypač svarbi siekiant geresnio išsilavinimo ir kad vaikas sėkmingai grįžtų į mokyklą.

Remiantis užsienio šalių gerąja praktika, vaiko socializacija efektyvesnė tada, kai vaikų socializacijos institucijos specializuotos pagal vaikų amžių. Už tokią specializaciją ir elgesio-emocijų sutrikimus pasisakė visų VSC, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, policijos ir VTAS apklausti atstovai.

Siekiant suteikti kuo labiau individualizuotą ir vaiko poreikius atitinkančią pagalbą, sudaryti sąlygas, kad vaikai būtų grupuojami atsižvelgiant į jų problemų sudėtingumą lygi.

¹⁵ Lietuvos Respublikos vaiko teisių kontrolieriaus 2012-07 pažyma Nr. (6.6.-2012-79)-PR „Dėl galimo vaiko teisių ir teisėtų interesų pažeidimo vaikų socializacijos centre „Širvėna“.

1.2. Vaiko vidutinės priežiūros priemonės taikymo laikotarpį sumažinus iki 1 metų, išaugo priemonės termino pratęsimų ir pakartotinai grįžusių vaikų į socializacijos centrus skaičius

Nuo 2008 iki 2011 m. galiojusiame Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme¹⁶ buvo nustatyta, kad vaiko VPP gali būti skiriama iki 3 metų, bet ne ilgiau, nei vaikui sueis 18 metų. Nuo 2011 m., siekiant įgyvendinti tarptautinių teisės aktų (Havano taisyklės, Pekino taisyklės, Rijado gairės) nuostatas dėl vaiko buvimo socializacijos įstaigose trukmės, Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme¹⁷ terminas sutrumpintas iki vienerių metų, bet ne ilgiau, nei vaikui sukaks 18 metų. Jei vaikui VPP terminas pagal įstatymą pratęstas, vaikas centre gali būti ilgiau, neviršijant bendro 3 metų termino ir 18 metų amžiaus¹⁸.

Sutrumpėjus VPP terminui, sumažėjo vaikų skaičius VSC (2010 m. – 168, 2011 m. – 166, 2012 m. – 152 vaikai), tačiau padaugėjo VPP termino pratęsimo atvejų: 3 – 2010 m. ir 27 – 2012 m. (beveik 10 kartų) (išsamiau žr. 1 lentelę).

1 lentelė. VPP vykdymo trukmės pratęsimų, pabėgusių vaikų ir pakartotinai grįžusių vaikų skaičius

	2010 m.	2011 m.	2012 m.
VPP vykdymo trukmė	3 m.	1 m.	1 m.
	(iki 2011-01-01)	(nuo 2011-01-01)	
VPP vykdymo trukmės pratęsimų sk.	3	13	27
Pabėgusių vaikų skaičius	66	74	47
Pakartotinai grįžusių vaikų sk.	9	12	14

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSC pateiktus duomenis

Vaiko vidutinės priežiūros priemonės taikymo laikotarpį sumažinus iki vienerių metų, vaikai centruose vis tiek būna ilgai: 2011–2012 m. 26 grįžo į centrus pakartotinai. Audito metu pasirinkome vieną mergaičių ir vieną berniukų socializacijos centrą ir, išanalizavę audito metu ten buvusių 55 vaikų asmens bylas, nustatėme jų buvimo centre, įskaitant pratęsimus, trukmę: 42 vaikai (74,5 proc.) centre praleido nuo 0,5 iki 1,5 m; 10 (18,2 proc.) – nuo 1,5 iki 2,5 m; 6 (10,9 proc.) – nuo 2,5 iki 3 m; du vaikai (3,6 proc.) – daugiau nei 3 m. Taigi vidutiniškai vaikas išbuvo socializacijos centre 1 metus ir 4 mėnesius.

Švietimo ir mokslo ministerija nuo 2011 m. renka statistinius duomenis apie iš socializacijos centrų pabėgusius vaikus, tačiau šie duomenys yra tik kiekybiniai, nevertinamos pabėgimų priežastys. Siekiant efektyviau vertinti socializacijos centrų veiklos rezultatyvumą bei sėkmingiau užkardinti vaikų pabėgimus, bendradarbiaujant su policija, reikėtų vertinti priežastis, dėl kurių vaikai savavališkai pasišalina iš centrų

Audito metu centrų darbuotojai ne kartą išsakė nuomonę, kad VPP vykdymo termino pabaiga turėtų sutapti su mokslo metų pabaiga, nes taip būtų užtikrinta, kad vaikai sėkmingai baigtų mokslo metus. Įstatymas¹⁹ ir tarptautinių teisės aktų reikalavimai numato, kad darbas ar mokymasis neturėtų būti VPP pratęsimo priežastimi.

Nepaisant to, kad nuo 2011 m. sumažinta VPP trukmė (daugiausia 1 metams), tačiau pasitaiko atvejų, kai VPP skiriama 2 ar 3 metams.

¹⁶ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238, 7 str., 1 d. 1 p.

¹⁷ Ten pat, (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija).

¹⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839 „Dėl vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašo patvirtinimo“, 9 p.

¹⁹ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238.

Pavyzdys

Į VSC (2012 m.) nukreiptas nepilnametis, kuriam skirtas trejų metų VPP vykdymo terminas. Teismo nutartyje nurodyta, kad jam yra pagrindas skirti maksimalų VPP terminą, nes vaiko elgesys daro žalą ir kelia pavojų aplinkiniams, jis turi sveikatos sutrikimų, tačiau vengia gydytis, todėl taikant trumpesnį VPP terminą nebus pasiekti įstatyme įtvirtinti taikomos VPP tikslai.

Tarptautinė praktika rodo, kad svarbu vaikui per trumpą laiką suteikti kuo labiau individualizuotą pagalbą, tik tada vaiko socializacija bus rezultatyvi. Pavyzdžiui, Danijoje nepilnamečiams, kuriems reikalinga speciali pedagoginė priežiūra, skiriamas ne ilgesnis kaip 2 mėn. buvimo institucijoje laikas.

Vaikui pasišalinus iš centro VPP faktiškai nevykdoma ir jos tikslai nepasiekiami.

2012 m. 43 vaikai buvo savavališkai pasišalinę iš VSC. Iš jų tik 9-iems buvo pratęsta VPP.

Pasitaiko atveju, kai vaikas didžiąją dalį (per 80 proc.) viso VPP skirto laiko nebuvo VSC, tačiau VSC nesikreipia dėl VPP pratęsimo.

Pavyzdys

Į VSC 2012-04-18 priimtas ugdytinis, kuriam skirta vienerių metų VPP. Nepilnametis nevykdo VPP, nes buvo pasišalinęs iš VSC nuo 2012-04-29 iki 2012-06-04, vėl pabėgo 2012-06-19, sugrąžintas 2012-07-19, 2012-08-09 jis vėl pabėgo. Vaikas surastas 2013 kovo mėn., bet nesikreipta dėl VPP pratęsimo.

Nepilnametis į VSC atvyko 2010-12-29. Atvykimo dieną savavališkai pasišalino iš VSC, į jį grąžintas 2011-08-17 (po 8 mėnesių). Nepaisant to, kad visą šį laikotarpį VPP vykdoma nebuvo, VSC 2011-09-20 kreipėsi į rajono VTAS, kad yra fiksuojami teigiami nepilnamečio elgesio pokyčiai ir kad nuo 2011-10-21 jis bus išbrauktas iš mokinių sąrašų.

Vaikų socializacijos centrų steigėjas turėtų užtikrinti, kad būtų nustatytos kiekvieno pabėgusio vaiko pabėgimo priežastys ir kiekvienu atveju būtų svarstomas tikslingumas pratęsti VPP vykdymo terminą.

1.3. Nepakankamai bendradarbiaujama siekiant pozityvios vaiko socializacijos

Viena pagrindinių vaiko VPP rezultatyvumo sąlygų – aktyvus institucijų bendradarbiavimas ir glaudžių ryšių su vaiko tėvais / globėjais / rūpintojais, institucijomis (vaiko teisių apsaugos, socialinėmis, mokymo, sveikatos priežiūros, policijos ir kt.) palaikymas. Bendradarbiavimo principas numatytas įstatyme²⁰. Vaiko priežiūra ir socialinė integracija (reintegracija) grindžiamos visų šiame procese dalyvaujančių asmenų, vietos bendruomenės, nevyriausybinių organizacijų, valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų bendradarbiavimu ir tarpusavio pagalba. Tik bendradarbiaujant galima sukurti individualizuotą pagalbą vaikui, vykdančiam vidutinės priežiūros priemonę, sistemą, skatinančią ir užtikrinančią sėkmingą vaiko socialinę (re)integraciją.

Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo 25 str. numatyta, kad Švietimo ir mokslo ministerija turi bendradarbiauti su suinteresuotomis institucijomis, teikti informaciją apie vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių įgyvendinimą. Tačiau nereglamentuota, kaip turi

²⁰ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija), 7 str., 7 p.

būti organizuojamas ir vykdomas bendradarbiavimas (pvz., sudaromos tarpinstitucinės komisijos, tarybos, darbo grupės ir pan.). Tik audito metu Švietimo ir mokslo ministerija su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ėmėsi kartu spręsti vaikų globos namų ir VSC bendradarbiavimo klausimus (2012-12-06 įvyko vienas bendras posėdis, svarstyti vaikų globos namų vaikų, esančių VSC, aprūpinimo rūbais, medikamentais, kišenpinigiais, vaikų paėmimo atostogoms ir kt. klausimai). Susitikime nutarta kitą susitikimą organizuoti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje 2013 m. vasario mėnesį²¹, tačiau jis nebuvo organizuotas.

Siekiant aktyvesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo, reikėtų reglamentuoti, kaip tas bendradarbiavimas turi būti organizuojamas ir vykdomas.

Įgyvendinant 2009 m. patvirtintos Nepilnamečių justicijos 2009–2013 m. programos priemones, Švietimo ir mokslo ministerija turėjo bendradarbiauti su kitais programos atsakingais vykdytojais (Kalėjimų departamentu, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga). Teisės instituto, kuris atsakingas už šios programos priemonių įgyvendinimo įvertinimą, parengtoje analizėje konstatuota, kad Švietimo ir mokslo ministerija nebendradarbiavo su minėtomis institucijomis įgyvendinant priemones: „Rengti ir leisti savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnyboms, socialiniams darbuotojams, socialinės globos, švietimo įstaigų darbuotojams skirtas darbo (ryšių palaikymo) su nepilnamečiais, esančiais laisvės atėmimo vietose ir vaikų socializacijos centruose, grįžusiais iš šių įstaigų, metodines rekomendacijas“ ir „Sukurti ir įdiegti nepilnamečių, atliekančių laisvės atėmimo bausmę ar esančių vaikų socializacijos centre, ryšių su šeima palaikymo priemonių sistemą“²² (žr. 3 priedą).

Pagal įstatymą²³ ne vėliau kaip likus 1 mėnesiui iki vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo pabaigos VSC raštu informuoja vaiko atstovus pagal įstatymą, savivaldybės administracijos direktorių ir kitas atsakingas institucijas apie numatomą vaiko sugrįžimą iš vaikų socializacijos centro, taip pat apie vaiko išvykimą dėl jo atostogų pranešama vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos savivaldybės administracijos direktoriui, vaiko teisių apsaugos skyriui ir teritorinei policijos įstaigai. Susitikime su Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato atstovais buvome informuoti, kad socializacijos centrai ne visada praneša, kai vaiką išleidžia atostogų arba išleidžia iš centro, pasibaigus VPP vykdymo terminui. Policijos atstovų nuomone, juos informuoti yra svarbu, nes nepilnamečių inspektoriai žino kiekvieno įskaitoje esančio vaiko delinkventinio elgesio rizikas, turi naujausias žinias apie jo kriminogeninę aplinką, kurią nuolat stebi. Gavę informaciją iš anksto, jie galėtų geriau pasirengti vaiko grįžimui ir stebėsenai, pasidalytų turima informacija su VSC. Be to, policija vykdo prevencines programas, skirtas delinkventinių vaikų vasaros užimtumui ir galėtų į jas įtraukti atostogaujančius socializacijos centrų vaikus.

Siekiant pozityvios socializacijos ypač svarbu, kad būtų dirbama ne tik su vaiku, bet ir keičiama vaiko aplinka, kad ji būtų paruošta vaiko sėkmingai galutinei socializacijai. Grįžęs į tą pačią aplinką vaikas, net jei ir įgijo reikiamų socialinių ir gyvenimo įgūdžių socializacijos centre, greitai grįžta prie įpročių ir to gyvenimo būdo, dėl kurio jam buvo paskirta VPP.

Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo 23 str. 2 p. numatyta vaiko, kuriam paskirta vaiko VPP ar auklėjamojo poveikio priemonė, atstovų pagal įstatymą pareiga kas mėnesį lankyti vaiką. Kas mėnesį lankoma nedaug vaikų (apie 10 proc.). Anot centrų atstovų, tėvai nelanko vaikų, nes yra asocialūs, nemotyvuoti, neturi lėšų kelionei. Centrai pagal minėto įstatymo 20 str. 8 p. turi raštu informuoti VTAS, jeigu tėvai, globėjai ar rūpintojai nelanko vaikų. Šią pareigą centrai vykdo retai. Audituojamu laikotarpiu VSC „Širvėna“ ir „Saulutė“ informavo 1 kartą, Kauno VSC – 4 kartus.

²¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012-12-06 pasitarimo protokolas „Dėl vaikų socializacijos centrų ir vaikų globos namų bendradarbiavimo“.

²² Lietuvos teisės instituto 2013-05-20 raštas Nr. 2R-140-(1.10) „Dėl Nepilnamečių justicijos programos“.

²³ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija), 20 str. 9 ir 10 p.

Minėto įstatymo 20 str. 4 p. numatyta, kad VSC ne rečiau kaip kartą per 6 mėnesius informuoja vaiko atstovus pagal įstatymą apie vaiko VPP vykdymo eigą ir organizuoja socialinį darbą su jais. Tyrimo²⁴ išvados ir audito metu atliktos apklausos parodė, kad socialinis darbas su vaiko atstovais nevykdomas, nes vaiko atstovai (tėvai, vaikų globos namai) ir patys VSC nesuinteresuoti bendradarbiauti. Kai kurių centrų direktoriai teigia, kad jų pareiga dirbti su vaikais, o ne jų tėvais.

Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo 23 str. 2 d. 4 p. numatyta, kad vaiko atstovai privalo lankyti teismo paskirtus bendravimo su vaikais tobulinimo kursus. Teismas, skirdamas vaikui VPP, gali įpareigoti tėvus / globėjus / rūpintojus lankyti tėvystės kursus (įstatymo 17 str. 5 p.). Audituojamu laikotarpiu tokie kursai teismo sprendimu nebuvo skirti nei karto. Audito metu patvirtinta²⁵ Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programa, pagal ją savivaldybės rengia tvarkas, kuriose bus numatomi privalomi tėvystės kursai.

Belgijoje ir Danijoje su šeima dirba savivaldybės socialinis darbuotojas, kol vaikas yra centre²⁶. Lietuvoje socialiniai darbuotojai lanko socialinės rizikos šeimas, tačiau nėra sukurtos sistemos kas ir kaip turėtų dirbti su vaiko, patekusio į VSC, šeima.

Vaikų socializacijos centrų vadovai turėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi teisės aktų nuostatų, informuoti vaiko atstovus pagal įstatymą, vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos savivaldybės administracijos direktorių, vaiko teisių apsaugos skyrių ir teritorinę policijos įstaigą apie vaiko išleidimą.

1.4. Nevykdoma vaikų, išėjusių iš VSC, resocializacija

Remiantis VSC veiklos modelio aprašu²⁷ VSC, siekdamas užtikrinti, kad išleistas iš VSC vaikas sėkmingai integruotųsi į visuomenę, jam būtų užtikrinamas tolesnis mokymasis, teikiamos reikiamos paslaugos ir pagalba, ne mažiau kaip tris mėnesius turi palaikyti ryšius su vaiku, mokykla, kurioje vaikas grįžęs mokosi, vaiko atstovais pagal įstatymą, kitomis suinteresuotomis institucijomis. Nėra konkrečiai nurodyta, kaip tas ryšys turi būti palaikomas. Apklausėme socializacijos centrų vadovus ir darbuotojus ir nustatėme, kad, vaikui išėjus iš centro, ryšys palaikomas tik su vaiku ir tik telefonu ar internetu. Su kitomis institucijomis (VTAS, policija) susisiekiama tik tada, kai jos informuoja, jog vaikas nusikalto ir prašo pateikti apie jį informaciją.

Siekiant užtikrinti efektyvesnę vaiko socializaciją ir vertinti VPP rezultatyvumą, reikėtų reglamentuoti, kaip VSC turi palaikyti ryšį su vaiku ir jo aplinkos institucijomis.

Nepilnamečių justicijos 2009–2013 metų programa siekiama, kad bus įdiegtos programos, skatinančios geresnį nepilnamečių, <...> kuriems taikytos auklėjamojo poveikio priemonės ir laisvės atėmimui alternatyvios bausmės, resocializacijos procesą²⁸. Teisės institutas pateiktame vertinime²⁹ nurodė, kad priemonė „Rengti ir įgyvendinti adaptuotas programas nepilnamečiams, esantiems laisvės atėmimo vietose ir pataisos inspekcijų įskaitoje“ (vykdymo terminas 2010–2012 m.) – neįgyvendinta.

²⁴ Bieliūnė S., Juodkaitė D., Uscila R., sudar., „Vaikų, kuriems paskirta vidutinės priežiūros priemonė, situacijos, veiksmų ir priemonių, paskatinusių nusižengti, analizė“. Vilnius: UAB „Nestandardiniai. Lt“, 2010.

²⁵ Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro direktoriaus 2013-02-19 įsakymas Nr.(1.3) V-37 „Dėl Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programos patvirtinimo“.

²⁶ Merfeldaitė O., Pivorienė J., Raudeliūnaitė R., sudar., „Socializacijos centrų veikla vaikų resocializacijos procese: lyginamoji analizė“, Socialinis darbas, Nr. 10 (1), 2011, p. 12–19.

²⁷ Ten pat, 29 p.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-02 nutarimas Nr. 1070 „Dėl nepilnamečių justicijos 2009–2013 m. programos patvirtinimo“, 17,3 p.

²⁹ Teisės institutas, 2013-05-20 Nr. 2R-140-(1.10) „Dėl nepilnamečių justicijos programos“.

Už priemonės „baigti rekonstruoti Vilniaus resocializacijos centrą nepilnamečiams, grįžusiems iš laisvės atėmimo vietų ir vaikų socializacijos centrų, ir užtikrinti jo veiklą“ buvo atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Nepilnamečių justicijos programos valdymo komiteto posėdyje³⁰ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovė informavo, kad 2010 m. centro rekonstrukcija buvo baigta, tačiau, nesant teisinio pagrindo, nepilnamečius, išleistus iš laisvės atėmimo vietų ar socializacijos centrų, prievarta laikyti resocializacijos centre, buvo nuspręsta pakeisti centro paskirtį ir jame apgyvendinti nepilnametės motinas su kūdikiais. Posėdyje nutarta konstatuoti, kad ši priemonė 2010 m. nebuvo ir nebus įgyvendinama 2011 m. Ieškoti priemonių užtikrinti nepilnamečių, išėjusių iš laisvės atėmimo vietų, kuriems reikalinga pagalba, resocializaciją.

Nesant parengtų programų vaikams, pabuvojušiemis VSC ir/ar sulaukusiems pilnametystės, kurios padėtų jiems tęsti resocializaciją, prireikus suteiktų gyvenamąjį plotą, užimtumą ir pan., netobulinami vaikų prosocialūs gyvenimo įgūdžiai; vaikai greitai grįžta prie senų įpročių. Pavyzdžiui, Švedijoje vaikai, išėję iš VSC, apie metus laiko apgyvendinami socialiniuose butuose, juos prižiūri priskirti darbuotojai (kad eitų į mokyklą, mokytųsi tvarkyti asmeninius finansus).

Visų VSC ir aplankytų VTAS atstovai pabrėžė resocializacijos laikotarpio ir programų reikalingumą. Vaikas, išėjęs iš VSC, paliekamas likimo valiai. Audito metu nustatėme 2 atvejus, kai vaikai, išėję iš socializacijos centro, neilgai trukus nusikalto. Tai rodo, kad buvimas centre nedavė laukiamo rezultato, vaiko elgesys nepakankamai pasikeitė. Išėję vaikai ir pilnametystės sulaukę asmenys neturi galimybių taikyti įgytus įgūdžius, nes iškart patenka į tą pačią aplinką, lėmusią jiems paskirtą VPP.

2. VAIKŲ SOCIALIZACIJOS CENTRŲ VEIKLA ĮGYVENDINANT VAIKO VIDUTINĖS PRIEŽIŪROS PRIEMONĘ

VPP siekiama teigiamų vaikų elgesio pokyčių, išugdyti tinkamas visuomenės lūkesčius atitinkančias vertybines nuostatas ir socialinius įgūdžius, kurie padės centrų ugdytiniams tapti doriems, savarankiškiems, atsakingiems valstybės piliečiams.

Siekiant įvertinti VPP taikymo rezultatyvumą reikalinga informacija apie tai, kiek vaikų, išėję iš VSC, sėkmingai socializuojasi ir nebenusikalsta. Švietimo ir mokslo ministerija tokių statistinių duomenų nerenka, todėl negalima pasakyti, ar vaikai, buvę VSC, nebenusikalsta, jei nusikalsta – kokios nusikaltimų tendencijos, kiek jų patenka į laisvės atėmimo institucijas.

Augantis pratęsimų ir pakartotinai grįžtančių vaikų į socializacijos centrus skaičius rodo vaikų socializacijos centrų veiklos nepakankamą rezultatyvumą (žr. 11 psl.).

2.1. Nė vienas vaikų socializacijos centras neįgyvendina visų Vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašo nuostatų dėl vidutinės priežiūros priemonės veiklos vykdymo plano ir adaptacijos

VSC veiklos modelio apraše³¹ nurodyta, kad, remiantis pažinimo metu surinkta informacija, per dvi savaites nuo vaiko atvykimo dienos vaikui parengiamas VPP vykdymo planas. Vaikas turi dalyvauti jį rengiant, jam turi būti suteikiama galimybė pareikšti nuomonę, lūkesčius dėl siūlomų

³⁰ Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2011-07-04 Nepilnamečių justicijos programos valdymo komiteto posėdžio protokolas.

³¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839 „Dėl vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašo patvirtinimo“, 2 d. 18 p.

ugdymo formų ir metodų. Audito metu apklausus daugumą VSC darbuotojų paaiškėjo, kad rengiant planą vaikai ne visada dalyvavo. Vaikas supažindinamas su jau parengtu VPP vykdymo planu. Tik viename centre nustatėme, kad dalis VPP planų buvo pasirašyti vaiko.

VSC veiklos modelio apraše nustatyta, kad VPP vykdymo planas turi būti aptariamasis ir tikslinamas kas savaitę. Audito metu nustatėme, kad nė viename centre tai nevykdoma, todėl vaikai neskatinami analizuoti savo pažangos priežasčių ir pasekmių bei sėkmingiau vykdyti VPP planą.

Audito metu išanalizavome visų centruose gyvenančių vaikų VPP vykdymo planus ir nustatėme, kad plano forma visuose centruose yra skirtinga: skiriasi pavadinimai, išdėstymo struktūra, informacijos išsamumas. Vienuose planuose nurodomi dalyviai (vedėjai, mokytojai, auklėtojai, psichologai, slaugytojai, socialiniai pedagogai, socialiniai darbuotojai, įstatyminiai globėjai, centro administracija), jų funkcijos, yra pateikti planuojami darbo su vaiku metodai, minimaliai aprašoma kada, kaip jie vyko, pateikiami rezultatai ir išvados, kituose to nėra.

Siekiant, kad vaikas jaustųsi VPP vykdymo plano bendraautoriumi ir būtų linkęs įsipareigoti jį vykdyti, svarbu, kad jis dalyvautų jį rengiant, suprastų, kokių elgesio pokyčių iš jo tikimasi, kaip bus vertinama ir skatinama jo pažanga. Kadangi VPP vykdymo plano forma visuose centruose yra skirtinga, būtų naudinga ją suvienodinti, siekiant vaiko elgesio korekciją vertinti remiantis vienodais vertinimo kriterijais.

VSC veiklos modelio apraše³² numatyta, kad atvykusiam vaikui nustatomas adaptacijos laikotarpis, kurio trukmė iki 2 mėnesių³³. Adaptacijos laikotarpiu turi būti susipažįstama su vaiku, išsiaiškinamos jo problemos mokykloje, namie ir jų priežastys, vaiko sveikatos būklė, elgesiui turintys įtakos veiksniai, nustatomos jo galimybės, gebėjimai ir poreikiai, įvertinami mokymosi pasiekimai ir sunkumai, žinių lygis, mokymosi stilius ir tempas, vertybinės nuostatos, socialiniai įgūdžiai.

Audito metu nustatėme, kad adaptacijos laikotarpis visuose VSC skirtingas, nuo poros savaičių iki dviejų mėnesių. Didžioji dalis VSC nefiksuoja adaptaciniu laikotarpiu taikytų metodų, priemonių, vaiko reakcijų į jas.

VSC veiklos modelio apraše taip pat numatyta, kad turi būti sudaroma adaptacijos grupė iš neseniai į VSC atvykusių vaikų. Audito metu adaptacinės grupės nebuvo sudaromos nė viename VSC. Centrų atstovai pasakė, kad vaikai atvyksta po vieną ir todėl grupės sudaryti nereikia.

Nesant adaptacinių grupių arba nevykdant individualios adaptacijos, vaikas iškart patenka į susiformavusią aplinką, adaptacija nevyksta tolygiai ir vaikas negali pats savęs įsivertinti taip, kaip tai vykdoma kitose šalyse. Belgijoje ir Danijoje vaiko priežiūros įstaigose didelis dėmesys skiriamas vaiko adaptacijai³⁴. Belgijoje, Austrijoje, adaptacija gali būti uždara – taikoma individualiai kiekvienam vaikui arba pusiau uždara – vykdoma nedidelėse grupėse.

Pavyzdys

Belgijoje vaiko adaptacija centre skirstoma į tris etapus: raudonąjį, mėlynąjį ir baltąjį. Remiantis ekspertų teigimu, „raudonajame etape vaikai rašo savo patekimo į instituciją istoriją. Po to kelias dienas ar savaitę, priklauso nuo to, kaip vaikas adaptuojasi, jis gyvena atskirame kambaryje, su juo bendrauja specialistai, vyksta individualus darbas su vaiku. Šiame etape vaikas nedalyvauja grupės užsiėmimuose; vaikui leidžiama tik vieną kartą paskambinti tėvams, stebint institucijos darbuotojui. Mėlynajame etape vaikas palaipsniui įtraukiamas į grupės užsiėmimus ir trečiame – baltajame etape jis dalyvauja grupės veikloje“. Už tinkamą elgesį vaikai yra skatinami, jiems

³² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839, 31 p.

³³ Ten pat.

³⁴ Merfeldaitė O., Pivorienė J., Raudeliūnaitė R., sudar., „Socializacijos centrų veikla vaikų resocializacijos procese: lyginamoji analizė“, Socialinis darbas, Nr. 10 (1), 2011, p. 12–19.

pamažu grąžinami pirmąją dieną paimti daiktai. Taip vaikai patys gali įsivertinti, kaip jiems sekasi adaptuotis institucijoje³⁵.

Tyrimo³⁶ „Vaikų, kuriems paskirta vidutinės priežiūros priemonė, situacijos, veiksnių ir priežasčių, paskatinusių nusižengti, analizė“ metu vaikai nurodė, kad jiems reikia nemažai papildomų pastangų prisitaikyti prie aplinkos, pasikeitusios tvarkos, net vaikų.

Siekiant rezultatų socializacijos centrų veiklos, reikia skirti daugiau dėmesio individualiai vaikų adaptacijai.

2.2. Vaikų socializacijos centruose vaikų elgesio pažanga vertinama skirtingai

Kiekvienas VSC turi patvirtintas vaikų elgesio taisykles, kaip numatyta teisės akte³⁷, kurios kiekviename centre yra skirtingos. Švietimo ir mokslo ministerija 2012 m. atliko trijų VSC vertinimą. Dviem jų buvo patektos rekomendacijos patobulinti turimas vaikų elgesio taisykles. Audito metu buvo įgyvendinta tik dalis rekomendacijų.

Pavyzdys

Švietimo ir mokslo ministerijos atlikto vertinimo metu³⁸ išanalizavę ir su mokiniais aptarę mokinių elgesio vertinimo sistemą, vertintojai nustatė, kad ji yra nenuosekli ir neefektyvi. Ypač tobulintina paskatinių už teigiamą elgesį dalis. Čia trūksta įvairovės, patiems vaikams reikšmingų ir svarbių paskatinių. Daugelį jų įmanoma gauti tik už ilgalaikę pažangą, todėl daugumai auklėtinių dėl jų elgesio bei emocijų problemų ir neigiamos gyvenimiškos patirties šie paskatinimai tampa neprieinami ir neugdo motyvacijos keisti savo elgesį teigiama linkme. Trūksta ir vertinimo nuoseklumo, pvz., kartais vaiko elgesys vertinamas kas 1–2 dienas, o kartais nevertinamas 1–2 savaites.

Yra parengtos naujos VSC vaikų elgesio taisyklės, tačiau vaikų elgesio vertinimo sistema nėra pristatyta, nediskutuota su visais centro darbuotojais, vertinančiais vaikų elgesį. Dėl šios priežasties sunku tikėtis, kad visų darbuotojų atliekami vaikų elgesio vertinimai bus vienodi, nuoseklūs. Be to, nesutarta, kaip bus fiksuojama vaiko pažanga (neigiamo elgesio apraiškų retėjimas ar silpnėjimas), pastangos. Trūksta aiškaus susitarimo tarp pedagogų, kaip vienodai, nuosekliai ir efektyviai taikyti VSC įdiegtą „pliusų ir minusų“ elgesio vertinimo sistemą. Vieni auklėtojai mano, kad reikia griežtai fiksuoti taisyklių pažeidimus ir už jų nepaisymą rašyti minusus, kiti į tai žiūri liberaliai ir taiko kitokius elgesio vertinimo standartus. Kadangi iki galo nesutarta, elgesio vertinimo sistema nepakankamai efektyvi ir kelia kai kurių ugdytinių nepasitikėjimą ir priešišumą³⁹.

Vaiko elgesio vertinimo ir jo pažangos fiksavimo pagrindu skiriamos auklėjamosios priemonės, parenkami motyvacijos būdai, teikiamos išvados apie VPP poveikį teismo sprendimu skirtu laikotarpiu ir, tam tikrais atvejais, pateikiamas sprendimas kreiptis dėl VPP sutrumpinimo⁴⁰. Nesant vienodos ir tinkamos vaikų elgesio vertinimo tvarkos (kurias remiantis stebimas vaiko elgesys, vaikai skatinami, motyvuojami ir jiems taikomos sankcijos), vaiko pažanga ir elgesio

³⁵ Ten pat, p. 15.

³⁶ Bieliūnė S., Juodkaitė D., Uscila R., sudar., Vaikų, kuriems paskirta vidutinės priežiūros priemonė, situacijos, veiksnių ir priežasčių, paskatinusių nusižengti, analizė. Vilnius: UAB „Nestandardiniai. Lt“, 2010.

³⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839, 54 p.

³⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012-11-13 pažyma dėl vaikų socializacijos centro „Širvėna“ veiklos dalinio patikrinimo rezultatų.

³⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012-11-13 pažyma „Dėl Vėliučionių vaikų socializacijos centro veiklos dalinio patikrinimo rezultatų“.

⁴⁰ Kauno vaikų socializacijos centro „Saulutė“ direktorės 2010-08-31 įsakymas Nr. 1-1.3-94 „Mokinių elgesio vertinimo ir pažangos skatinimo tvarka“.

pokyčiai visuose VSC vertinami skirtingai. Atkreiptinas dėmesys, kad vertintojai nustatė, kad tame pačiame centre skirtingi darbuotojai skirtingai vertina pažangą. Ypač sudėtinga nustatyti (toliau sekti) vaiko socializaciją, kai vaikas yra perkeliamas arba grįžta pakartotinai iš kito VSC, kuriame jo elgesys buvo vertintas pagal kitą tvarką.

Parengus bendrą vaikų elgesio pažangos vertinimo tvarką, būtų numatyti aiškūs kriterijai, vaiko vertinimas būtų aiškesnis ir galima būtų palyginti VSC veiklą bei taikomų poveikio priemonių efektyvumą.

Įstatyme⁴¹ numatyta, kad VSC turi ne rečiau kaip kartą per 6 mėnesius teikti išvadas savivaldybės administracijos direktoriui apie vaiko VPP vykdymo eigą. Likus 1 mėnesiui iki VPP vykdymo pabaigos, centras raštu turi informuoti vaiko atstovus pagal įstatymą, savivaldybės administracijos direktorių, kitas atsakingas institucijas apie numatomą vaiko išleidimą, pateikti informaciją apie vaiko elgesio pokyčius, poreikius ir galimybes bei rekomendacijas dėl tęstinės pagalbos vaikui teikimo⁴². Išanalizavę VPP vykdymo eigos išvadas, nustatėme, kad VSC savivaldybių administracijos direktoriams pateikiama skirtingo išsamumo informacija: vienoje pateikiamos adaptaciniu laikotarpiu taikytos priemonės, kitose ne, kai kurių VSC išvadose rašoma, kokie buvo naudoti metodai siekiant vaiko elgesio korekcijos, bet neanalizuojama kaip keitėsi vaiko elgesys, kitų VSC išvadose nėra minimi naudoti metodai ir priemonės, jų poveikis vaiko elgesiui.

Siekiant palyginti centrų veiklą ir efektyviau vertinti vaiko elgesio pažangą, būtų naudinga patvirtinti vieną VPP vykdymo eigos išvados formą visiems VSC (nustatyti kas turi būti aptarta ir išanalizuota išvadoje, pvz.: adaptacinis laikotarpis, naudotos priemonės ir jų eiga, vaiko elgesys, elgesio pokyčiai, pažanga ar regresas socialinių kompetencijų ir švietimo srityje ir pan.).

2.3. Dėmesys vaikui nepakankamai individualizuotas

Vertindami dėmesį vaikui laikėmės nuostatos, kad jis VSC esantiems vaikams yra pakankamai individualizuotas, kai pakanka švietimo pagalbos ir kitų specialistų, nuolatinėse grupėse numatytų vaikų skaičius neviršija numatyto teisės aktuose, VSC darbuotojams teikiama metodinė pagalba ir jie nuolat mokomi dirbti su delinkventiniais vaikais.

Tarptautinė praktika rodo, kad, siekiant teigiamos socializacijos, svarbu vaikui per trumpą laiką suteikti kuo labiau individualizuotą pagalbą. Individualizavimo principas nustatytas ir teisės aktuose.

VSC veikla grindžiama įstatyme nustatytais individualizavimo, vaiko dalyvavimo priimant su juo susijusius sprendimus, vaiko interesų ir gerovės pirmumo bei bendradarbiavimo principais⁴³.

Audito metu nustatėme, kad Lietuvoje skirtinguose centruose yra skirtingas vaikų ir darbuotojų santykis, daugiausia darbuotojų vienam vaikui tenka Širvėnos (3,25), mažiausiai – Vilniaus VSC (1,49).

2 lentelė. VSC darbuotojų ir vaikų santykis

VSC	Vienam vaikui tenkantis darbuotojų skaičius		
	2010	2011	2012
Metai	2010	2011	2012
Gruzdžių	1,67	2	1,75
Saulutė	2,83	2,11	2,95
Širvėnos	2,41	2,32	3,31
Vėliučionių	2,17	2,13	1,83
Vilniaus	1,73	1,46	1,49

⁴¹ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija), 20 str.1 d. 5 p.

⁴² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839, 27 p.

⁴³ Ten pat, 5 p.

Kauno	1,38	1,76	1,79
Iš viso	1,96	1,92	2,03

VSC apgyvendintam vaikui turi būti kompleksiška teikiama socialinė pedagoginė, psichologinė, specialioji pedagoginė, švietimo informacinė, konsultacinė ir kita būtina pagalba⁴⁴.

2012 m. patvirtinti VSC etatų normatyvai⁴⁵, kuriais remdamasis įstaigos vadovas gali keisti etatus, nedidindamas bendro patvirtinto įstaigai etatų skaičiaus. Palyginus centrų patvirtintus etatų sąrašus su švietimo ir mokslo ministro patvirtintais etatų normatyvais, matyti, kad VSC esantis švietimo pagalba (švietimo pagalba – tai specialistų – socialinio pedagogo, psichologo, specialiojo pedagogo – teikiama pagalba mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams, švietimo teikėjams⁴⁶) personalas nevisiškai atitinka šiuos normatyvus (žr. 4 priedą). Iš bendro VSC darbuotojų skaičiaus (žr. 2 lentelę) švietimo pagalbos specialistai sudaro apie 5 proc. (2012 m. duomenimis). Visi centrai išnaudoja ne visus jiems skirtus švietimo pagalbos specialistų etatus. Iš visų jų tik du (Gruzdžių – 0,35 etato ir Širvėnos – 0,5 etato) turi specialųjį pedagogą. Pagal Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašą⁴⁷ numatyta, kad specialiojo pedagogo etatas steigiamas, kai mokykloje mokosi 20–30 specialiųjų ugdymo poreikių turinčių mokinių. Kadangi visuose VSC yra vaikų su specialiaisiais poreikiais (žr. 5 priedą), todėl juose turėtų būti įsteigtas specialiojo pedagogo etatas. VSC, kuriuose nėra specialiojo pedagogo, mokytojai galimai negeba visapusiškai pažinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių: jų gebėjimų, sutrikimų lemiamų poreikių, interesų, elgesio ypatumų.

Psichologinė pagalba formaliai priinama visiems mokiniams, nes visuose VSC yra psichologas, tačiau tokioje specifinėje įstaigoje psichologui galėtų priklausyti mažiau mokinių – tai suteiktų galimybę mokinių problemas spręsti nuosekliai, sistemingai, neribojant konsultacijų skaičiaus ir laiko⁴⁸. Audito metu kalbant su ekspertais (vaikų ir paauglių psichiatrais ir psichologais, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos ir VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ atstovais) buvo pabrėžtas psichologo dalyvavimas visą vaiko buvimo VSC laikotarpį, nuo vaiko pristatymo į VSC (pirmojo susitikimo) iki išleidimo. Audito metu nustatėme, kad tuose centruose, kuriuose psichologas dirba ne visu etatu, jis nedalyvavo pirmajame susitikime su vaiku. Trijuose yra tik 0,5 psichologo etato⁴⁹, Vilniaus ir Kauno VSC – 1 etatas, o Vėliučionių yra 2 po 0,5 etato. Švietimo ir mokslo ministerija atlikusi vaikų socializacijos centro „Širvėna“ veiklos dalinį patikrinimą rekomendavo įvesti centre visą psichologo etatą⁵⁰, tačiau rekomendacija neįgyvendinta. 2010 m. Mokyklų vertinimo agentūra atliko Vilniaus VSC išorės vertinimą ir rekomendavo įsteigti dar vieną (iš viso 2) psichologo etatą. Ši rekomendacija neįgyvendinta.

Keturi VSC turi po 1 socialinio pedagogo etatą⁵¹ (Vilniaus ir Kauno – 2 etatai). Kadangi socialinis pedagogas rūpinasi vaikų socialinių įgūdžių ugdymu⁵², būtų naudinga šiuos specialistus turėti visuose centruose.

Siekiant labiau į vaiko poreikius orientuotos rezultatyvios pagalbos, svarstyтина švietimo pagalbos specialistų etatų skaičiaus peržiūra, nes VSC yra specifinė institucija, o numatyty

⁴⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839, 35 p.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymas Nr. V-909 „Dėl vaikų socializacijos centrų etatų normatyvų patvirtinimo“.

⁴⁶ Prieiga per internetą <http://www.jurguciomokykla.lt/paslaugos/pagalbos-mokiniui-specialistai> [Žiūrėta 2013-05-08].

⁴⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-07-08 įsakymas Nr. V-1228 „Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija).

⁴⁸ Vilniaus socializacijos centro išorės vertinimo ataskaita, 2010.

⁴⁹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymą Nr. V-909 „Dėl vaikų socializacijos centrų etatų normatyvų patvirtinimo“ 1 etatas.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012-11-13 pažyma „Dėl vaikų socializacijos centro „Širvėna“ veiklos dalinio patikrinimo rezultatų“.

⁵¹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymą Nr. V-909.

⁵² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001-12-14 įsakymas Nr. 1667 „Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių instrukcijų patvirtinimo“, 2 d. 6.1 p., 4 d. 9,18 ir 19 p.

švietimo pagalbos specialistų skaičius nesiskiria nuo bendrojo ugdymo mokyklose –numatytų skaičių⁵³ (žr. 4 priedą).

Auklėtojo vaidmuo VSC yra svarbus, nes jo pagrindinis veiklos tikslas – pagerinti vaiko socialiai priimtino elgesio ir gyvenimo įgūdžius, padėti atkurti mokymosi motyvaciją ir teigiamą savęs suvokimą⁵⁴.

Pagal patvirtintus normatyvus⁵⁵ kiekvienoje nuolatinėje vaikų grupėje gali būti 3–8 vaikai. Audito metu Vilniaus VSC vienoje grupėje buvo po 10–11, Vėliučionių – 10 vaikų. Kiekvienai 3–8 vaikų grupei pagal VSC veiklos modelio aprašą⁵⁶ priklauso 3 auklėtojo etatai. Kadangi minėtuose centruose auklėtojų trūksta, todėl vaikų skaičius grupėse didesnis nei nustatyta teisės akte. Užsienio šalių patirtis rodo, kad siekiant pozityvios socializacijos ir individualizuotos pagalbos naudingesnės mažesnės grupės arba individuali pagalba. Susitikime su Mokyklų vertinimo agentūros darbuotojais ekspertai išsakė nuomonę, kad grupėje turėtų būti iki 4 vaikų.

Nė viename centre nėra gydytojo ir projektų vadovo, nors tokie etatai numatyti.

VSC atstovų nuomone, reikėtų daugiau auklėtojų, psichologo ir psichiatro papildomo etato, tų specialistų, kurie būna arčiausiai vaiko.

Įstatyme numatyta⁵⁷, kad darbuotojai privalo teikti vaiko poreikius atitinkančią kvalifikuotą švietimo pagalbą ir kitas paslaugas, pažinti vaiko individualumą, plėtoti jo gebėjimus, rūpintis vaiko ugdymu, skatinti asmenybės brandą, ugdyti profesinius įgūdžius, sudaryti sąlygas vaiko saviraiškai, gerbti vaiko teises, nuolat tobulinti savo kvalifikaciją, vykdyti kitas įstatymų ir teisės aktų nustatytas pareigas.

2010 m. atlikto tyrimo⁵⁸ metu nustatyta, kad Lietuvoje 46,8 proc. socializacijos centrų darbuotojų stokoja žinių ir gebėjimų dirbti centruose. Švietimo ir mokslo ministerija ėmėsi priemonių kelti vaikų socializacijos centrų darbuotojų kvalifikaciją. Nuo 2011 m. centrai dalyvauja/dalyvavo dviejuose kvalifikacijos tobulinimo projektuose.

2011–2013 m. Šiaulių universitetas kartu su partneriais: Gruzdžių, Kauno, Vėliučionių, Vilniaus, „Širvėna“ ir Kauno „Saulutė“ vaikų socializacijos centrais įgyvendino projektą „Vaikų socializacijos centrų pedagogų bei kito personalo kompetencijų ugdymas ir ugdytinių elgesio korekcija (SOCPEDKOM)“, remiamą Europos socialinio fondo. Įgyvendinus projektą planuota patvirtinti prevencinį ir intervencinį modelį (vaikams) ir metodiką (mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams). Apklausti centrų darbuotojai ir Švietimo ir mokslo ministerijos atstovai sakė esą nepatenkinti projektu. Jų nuomone, jis nesuteikė pakankamai praktinių žinių, buvo teorinio pobūdžio. Planuotas metodinis centras neįsteigtas.

Kvalifikacijos tobulinimo projektą „Kognityvinės elgesio korekcijos programos „EQUIP“ diegimas ir pozityvios įstaigos personalo kultūros kūrimas šešiuose vaikų socializacijos centruose“, kurį vykdo (pradėtas vykdyti nuo 2011 m. lapkričio mėn.) VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“, VSC darbuotojai ir projekte dalyvaujantys ugdytiniai vertina teigiamai, nes jis atitinka veiklos specifiką, suteikia reikalingų praktinių žinių. Planuojama šio projekto pabaiga 2013 m. lapkritis.

Pastarasis mokymas būtų naudingas visiems VSC darbuotojams (viename VSC dalyvavo tik 2 darbuotojai).

⁵³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymas Nr. V-909 „Bendrojo ugdymo mokyklų ir bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių kartu su bendrojo ugdymo programomis specializuoto ugdymo krypties programas, etatų normatyvai“.

⁵⁴ Vilniaus vaikų socializacijos centro direktorės 2012-04-27 įsakymas Nr. V1-69 „Vilniaus vaikų socializacijos centro auklėtojų pareiginiai nuostatai“.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymas Nr. V-909 „Dėl vaikų socializacijos centrų etatų normatyvų patvirtinimo“.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. V-839, 33 p.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238, 24 str. 1 d. 1 p.

⁵⁸ Bieliūnė S., Juodkaitė D., Uscila R., sudar., „Vaikų, kuriems paskirta vidutinės priežiūros priemonė, situacijos, veiksnių ir priežasčių, paskatinusių nusižengti, analizė“. Vilnius: UAB „Nestandardiniai. Lt“, 2010.

Susitikimuose su ekspertais buvo kalbama apie metodinės pagalbos VSC darbuotojams svarbą. Darbuotojai teigiamai vertina metodines dienas, organizuotas Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro, ir pageidautų, kad tokia pagalba būtų teikiama nuolat.

Siekiant pozityvios socializacijos ir kuo labiau į vaiką orientuotas pagalbos svarbu, kad darbuotojai nuolat keltų kvalifikaciją, gautų reikiamą metodinę pagalbą. Švietimo ir mokslo ministerija turėtų sudaryti sąlygas tęstiniam kvalifikacijos kėlimui ir nuolatinei metodinei pagalbai, o centrų vadovai turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai keltų kvalifikaciją.

2.4. Neužtikrinamas pakankamai individualizuotas vaiko formalusis švietimas

Vertindami vaiko formalųjį švietimą laikėmės nuostatos, kad jis yra pakankamai individualizuotas, kai teikiama individualizuota švietimo pagalba, sudaromi individualūs mokymo planai bei vaiko poreikiams pritaikytos ir individualizuotos mokymo programos, vykdomas ikiprofesinis mokymas.

Pagal švietimo įstatymą⁵⁹ vaikams iki 16 metų privalomas ir valstybės garantuojamas ugdymas pagal pradinio, pagrindinio ugdymo programas. Vaikas iki 16 metų negali nutraukti mokymosi pagal privalomojo švietimo programas⁶⁰.

VSC yra švietimo įstaiga. Jo paskirtis – užtikrinti jame apgyvendinto vaiko tinkamą ugdymą, jam teikiamą kvalifikuotą švietimo pagalbą ir pan.⁶¹. Audituojamu laikotarpiu visais atvejais vaiko patekimo į centrą viena iš priežasčių yra mokyklos nelankymas, todėl svarbu, kad vaikas būtų sėkmingai gražintas į formaliojo švietimo sistemą, kad būtų užpildytos dėl mokyklos nelankymo esamos žinių ir išsilavinimo spragos, o tam reikalingas individualizuotas mokymas.

Pavyzdys

Ekspertai iš Belgijos ir Danijos pažymėjo, kad per pamokas vyksta individualizuotas mokymas. Klasėje būna 1–2 vaikai. Ekspertų požiūriu, „vaikai dažnai jaučiasi nesaugūs, todėl labai naudinga individualus mokymas, kur saugi ir rami mokymosi aplinka padeda vaikui lengviau atsiverti, įgyti pasitikėjimą, taip pat lengviau sukonzcentruoti vaiko dėmesį į akademinį darbą“.

VSC formuojamos klasės po 4–10 vaikų, visuose sudaromos jungtinės klasės. Viena priežasčių, kodėl dalis vaikų lieka antrus metus toje pačioje klasėje (vidutiniškai apie 12 proc. 2012 m. duomenimis) yra ir nepakankamai individualizuota pagalba vaikui. Pavyzdžiui, viename centre 2012 m. toje pačioje klasėje pakartotinai mokėsi 7 mokiniai (iš 31).

VSC mokytojams taikomos tokios pačios mokinių vienam mokytojui skaičiaus normos (Eurostato duomenimis, 1 pedagogui tenka 8,1 vaiko), kaip ir kitose švietimo įstaigose, o tai sunkiai įgyvendinama, kai vaikų klasėse pagal amžių yra mažiau ir jiems reikalinga individuali pagalba. Visi VSC sprendžia šią problemą gretindami dėstomus dalykus, pavyzdžiui, geografiją ir fizinį lavinimą dėsto vienas mokytojas.

Siekiant individualizuotos ugdymo pagalbos dalykų gretinimas yra vertintinas teigiamai (mokytojas, dėstantis kelis mokomuosius dalykus, geriau pažįsta mokinį, gali skirti jam daugiau dėmesio, mokytojo darbo krūvis didesnis ir jis ilgiau būna su mokiniais). Mokinių klasių formavimo ir mokytojų darbo krūvio klausimus taip pat padėtų spręsti centrų specializacija pagal vaikų amžių (žr. 9 psl.).

⁵⁹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 Nr. XI-1281 redakcija), 2 str. 21 d.

⁶⁰ Ten pat, 29 str. 9 p.

⁶¹ Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007-06-28 Nr. X-1238 (2010-12-14 Nr. 1232 redakcija), 19 str. 1 d. 1 p.

Vaikams, turintiems specialiųjų poreikių (jie centruose vidutiniškai sudaro apie 40 proc. viso vaikų skaičiaus) turi būti sudaromos pritaikytos ir individualizuotos mokymo programos. Gruzdžių VSC tvarkoje⁶² nurodyta, kad šias programas rengia dalykų mokytojai, konsultuojami specialiosios pedagogės. Numatytas specialiosios pedagoginės pagalbos uždavinys – kuo anksčiau nustatyti mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius ir juos tenkinti. Specialiųjų pedagogų neturi 4 VSC.

VSC veiklos modelio apraše numatyta, kad vienas uždavinių – sudaryti galimybę mokytis pagal pirminio profesinio mokymo programas. Visuose centruose (išskyrus Širvėnos) vykdomas ikiprofesinis mokymas, tačiau visur jis integruotas į bendrąjį ugdymą. Apklausę vaikų socializacijos centro darbuotojus nustatėme, kad trūksta bendradarbiavimo su socialiniais partneriais, institucijomis, kurios galėtų padėti vykdyti ikiprofesinį mokymą, sudarant daugiau galimybių iš VSC išėjusiems vaikams pasirinkti kokią profesiją mokytis.

VSC turėtų aktyviau ieškoti galimybių vaikų ikiprofesinei praktikai, užmegzti ryšius su įvairiais socialiniais partneriais. Tuo galėtų rūpintis projektų vadovas, kurio etatas yra patvirtintas ministro, tačiau neužimtas nė viename VSC.

2.5. Nepakankamai dėmesio skiriama vaiko neformaliajam švietimui

Siekiant pozityvios socializacijos svarbu, kad pamokoms pasibaigus vaikai būtų užimti įvairesne veikla orientuota į vaiko poreikius.

VSC nuomone, popamokinių renginių pakanka, tačiau neretai vaikų laisvalaikis monotoniškas, stokojama lėšų išvykoms, kurių metu skatinamas pažinimas, ugdomi vaikų įgūdžiai. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus pažymoje pateikiama, kad vaikams VSC trūksta veiklos ir užimtumo. Po pamokų veikia būreliai, bet jiems jau nusibodę⁶³.

Audito metu išanalizavę VSC neformaliojo švietimo veiklų sąrašus nustatėme, kad jų skaičius 2012–2013 m. m. VSC yra skirtingas, daugiausia jų organizuoja Vėliučionių VSC (8 neformaliojo ugdymo būreliai), mažiausiai – Kauno VSC (4 būreliai). Švietimo ministerijos 2012 m. atlikto vertinimo metu buvo nustatyta, kad, nors oficialiai vaikai gali rinktis neformaliojo švietimo veiklas, bet realiai ši galimybė įgyvendinama tik iš dalies: kai kurių būrelių vaikai pasirinkti negali, nes grupėse trūksta vietų. Dalis vaikų nepatenkinti tuo, kad turi dalyvauti tuose būreliuose, kurių nenori, bet negali eiti į norimus⁶⁴.

VSC turėtų ieškoti galimybių, kaip pajvairinti neformaliojo švietimo veiklą, turėtų nevengti naujovių ir pasiūlyti mokiniams ir kitokio tipo saviraiškos būrelių (dramos, teatro, šokio, muzikos), kurie suteiktų visapusiškos saviraiškos galimybes⁶⁵. 5-ioose VSC yra muzikos ir viename VSC dramos būrelis. To neužtenka vaikų užimtumui užtikrinti. Ypač svarbu, kad vaikų laisvalaikis būtų struktūruotas ir įvairus. Policijos atstovų nuomone, reikėtų įvertinti tai, kokios veiklos labiausiai įdomios vaikams, jų organizuoti daugiau. Policijos patirtis rodo, kad delinkventiniams vaikams labiausiai patinka praktinės veiklos, pvz., berniukams – taisyti transporto priemones ir pan.

Gerojoje užsienio praktikoje nurodyta, kad organizuojant mokinių užimtumą daug dėmesio skiriama užtikrinti vaikams prasmingos veiklos galimybes, siūloma kuo įvairesnių užsiėmimų, kad vaikai ugdytųsi asmeninius, socialinius įgūdžius, mokytųsi įvairių praktinių darbų, pratintųsi sveikai gyventi.

⁶² Gruzdžių vaikų socializacijos centro specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarka, 2012-2013 m. m.

⁶³ Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus 2012 liepos mėn. pažyma Nr. (6.6.-2012-79)-PR- „Dėl galimo vaiko teisių ir teisėtų interesų pažeidimo vaikų socializacijos centre „Širvėna“.

⁶⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012-11-13pažyma “Dėl Vėliučionių vaikų socializacijos centro veiklos dalinio patikrinimo rezultatų”.

⁶⁵ Gruzdžių vaikų socializacijos centro išorės vertinimo ataskaita, 2010.

Pavyzdys

Danijoje didelis dėmesys skiriamas vaikų aktyvumui laisvalaikiu: kiekvieną dieną turi praleisti mažiausiai 1 val. lauke, sportuoti. Laisvalaikiu bendraujama su darbuotojais, žaidžiami įvairūs žaidimai, žiūrima TV, kviečiami svečiai, įvairių sričių specialistai⁶⁶.

Tik viename socializacijos centre – Vėliučionių – dirba neformaliojo ugdymo organizatorius. Nė vienas centras neturi projektų vadovo etato, o jis numatytas VSC etatų normatyvuose⁶⁷. Projektų vadovas galėtų organizuoti popamokinį mokinių užimtumą, ieškoti partnerių projektinei veiklai, rengti projektus, ieškoti socialinių partnerių. Pastebėtina, kad kai kurie Vaikų socializacijos centrai vykdo tarptautinius projektus su panašiomis kitų šalių (Lenkijos, Latvijos) institucijomis, kurie padeda keistis patirtimi. Taip pat bendradarbiauja su socialiniais partneriais, kurie padeda organizuoti vaikų laisvalaikį, vykdyti rizikos grupės vaikų švietimą, prevencinę veiklą. Minėtais atvejais socialinių partnerių paiešką dažniausiai vykdo vaikų socializacijos centrų vadovai.

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrilavičienė

5-ojo audito departamento vyresnioji valstybinė auditorė

Solveiga Naginevičiūtė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos (po vieną egz.) pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui,

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai,

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai,

Vaikų socializacijos centrams.

Auditas atliktas, vykdant 2012-11-28 pavedimą Nr. P-50-11

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Solveiga Naginevičiūtė (grupės vadovas)

Vita Kondratavičiūtė

Alvydas Aleknavičius (iki 2013-04-08)

Jurijus Perevezencevas

⁶⁶ Merfeldaitė O., Pivorienė J., Raudeliūnaitė R., sudar., „Socializacijos centrų veikla vaikų resocializacijos procese: lyginamoji analizė“, Socialinis darbas, Nr. 10 (1), 2011.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymas Nr. V-909 „Dėl vaikų socializacijos centrų etatų normatyvų patvirtinimo“.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar vaiko vidutinės priežiūros
priemonė įgyvendinama ir
organizuojama rezultatyviai“
1 priedas

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	Dokumentų peržiūra – nagrinėjome Švietimo ir mokslo ministerijos, vaikų socializacijos centrų (Vilniaus, „Širvėnos“, Gruzdžių, Kauno, „Saulutės“, Vėliučionių), Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus dokumentus, susijusius su vaikų vidutinės priežiūros priemonės įgyvendinimu, Lietuvos (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, Vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašas) ir tarptautinius teisės aktus (Pekino taisyklės, Jungtinių tautų organizacijos Rijado gairės ir Havanos taisyklės).	Nustatyti, ar tinkamas teisinis reglamentavimas ir problemos, susijusias su vaikų socializacijos centrų veikla bei vaiko vidutinės priežiūros priemonės įgyvendinimu.
2.	Pokalbiai: su Švietimo ir mokslo ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, vaikų socializacijos centrų (direkoriais, buhalteriais, psichologais, specialiaisiais pedagogais, socialiniais pedagogais, slaugytojais), savivaldybių (Vilniaus, Biržų, Kauno, Šiaulių) Vaiko teisių apsaugos skyrių, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato, Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros, Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro atstovais.	Išsiaiškinti, kaip organizuojama ir įgyvendinama vaiko vidutinės priežiūros priemonė.
3.	Duomenų analizė: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Švietimo ir mokslo ministerijos pateikti protokolai, vaikų socializacijos centrų vertinimo ataskaitos; ▪ Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus pateiktos pažymos; ▪ Vaikų socializacijos centrų vidaus dokumentai: vaikų bylos, vaiko vidutinės priežiūros priemonės planai, vidutinės priežiūros priemonės vykdymo eigos išvados, vaikų charakteristikos, vaikų elgesio taisyklės, prašymai dėl vaiko vidutinės priežiūros priemonės pratęsimo/sutrumpinimo, individualūs ugdymo planai, vaikų lankymo žurnalai, darbuotojų mokymų suvestinės, suorganizuotų sociokultūrinių renginių suvestinės, bendradarbiavimo sutartys, vaikų apgyvendinimo/mokymo sutartys, etatų sąrašai. 	Nustatyti problemas ir pokyčius organizuojant ir vykdant vaiko vidutinę priežiūros priemonę, audito ataskaitoje pateikti konkrečių pavyzdžių.
4.	Užsienio šalių praktika - Pekino taisyklės, Jungtinių tautų organizacijos Rijado gairės ir Havanos taisyklės.	Nustatyti gerosios praktikos pavyzdžius.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar vaiko vidutinės priežiūros
 priemonė įgyvendinama ir
 organizuojama rezultatyviai
 2 priedas

Asignavimai vaikų socializacijos centrams 2010–2012 metais, tūkst. litų

	2010 m.		2011 m.		2012 m.	
	Iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	Iš viso	iš jų darbo užmokesčiui	Iš viso	iš jų darbo užmokesčiui
Čiobiškio*	1 299	774,3	1 235,7	559,8		
Vėliučionių	1 877,3	1 111,6	1 855	1 106,1	1 906,5	1 095
Vilniaus	1 744,2	1 090,5	1 853,9	1 125,1	1 859,6	1 133
Kauno	1 705,7	1 041,5	1 615,3	954	1 656,1	928,9
Kauno „Saulutė“	1 861,6	1 125,2	1 668,8	971,7	1 698,5	975,3
„Širvėna“	1 350,2	795,1	1 296,3	763,7	1 360,5	798,3
Gruzdžių	999,1	660,3	1 069,2	699,4	1 096,6	717,5
IŠ VISO:	10 837,1	6 598,5	10 594,2	6 179,8	9 577,8	5 648

*Čiobiškio vaikų socializacijos centras buvo likviduotas 2011 m. rugsėjo 1 d.

Šaltinis — Švietimo ir mokslo ministerija

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar vaiko vidutinės priežiūros
 priemonė įgyvendinama ir
 organizuojama rezultatyviai
 3 priedas

Švietimo ir mokslo ministerijos bendradarbiavimas (2012 m. duomenimis) įgyvendinant Nepilnamečių justicijos programos priemones, susijusias su socializacijos centrų veikla

Uždavinys	Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Vykdyimo terminas (metai)	Bendradarbiavimas
3. Sukurti aiškią ir veiksmingą nepilnamečių, grįžusių iš laisvės atėmimo vietų ir vaikų socializacijos centrų, resocializacijos sistemą	3.3. Rengti ir leisti savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnyboms, socialiniams darbuotojams, socialinės globos, švietimo įstaigų darbuotojams skirtas darbo (ryšių palaikymo) su nepilnamečiais, esančiais laisvės atėmimo vietose ir vaikų socializacijos centruose, grįžusiais iš šių įstaigų, metodines rekomendacijas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Kalėjimų departamentas	2011–2012	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija informavo, kad priemonei įgyvendinti nebuvo skirta papildomų lėšų, todėl ministerija neturėjo galimybių įgyvendinti šios priemonės.
4. Plėtoti psichosocialines ir socialines paslaugas visose nepilnamečių justicijos sistemos institucijose	4.1. Sukurti ir įdiegti nepilnamečių, atliekančių laisvės atėmimo bausmę ar esančių vaikų socializacijos centre, ryšių su šeima palaikymo priemonių sistemą	Kalėjimų departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, vaikų socializacijos centrų steigėjai	2010–2013	Vykde tik Kalėjimų departamentas
5. Plėtoti nepilnamečių minimalios ir vidutinės priežiūros sistemą	5.1. Teikti metodinę ir konsultacinę pagalbą švietimo pagalbos ir vaikų ugdymo klausimais vaikų socializacijos centruose dirbantiems specialistams	Švietimo ir mokslo ministerija	2009–2013	Švietimo ir mokslo ministerija įgyvendindama 5.1 priemonę bendradarbiavo ir konsultavo suinteresuotų institucijų atstovus Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo įgyvendinimo klausimais

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar vaiko vidutinės priežiūros
 priemonė įgyvendinama ir
 organizuojama rezultatyviai“
 4 priedas

Švietimo pagalbos specialistų skaičius vaikų socializacijos centruose

VSC pavadinimas	Specialistų etatų pavadinimas	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	Pagal VSC etatų normatyvus	Bendrojo lavinimo ugdymo įstaigose numatytas skaičius
Gruzdžių	Specialiojo pedagogo etatų skaičius	0,35	0,35	0,35	0,35	1	1
	Psichologo etatų skaičius	0,5	0,5	0,5	2 po 0,5	1	1
	Soc. pedagogo etatų skaičius	2	2	2	2**	1	1
Kauno	Specialiojo pedagogo etatų skaičius	-	-	-	-		
	Psichologo etatų skaičius	1	1	1	1		
	Soc. pedagogo etatų skaičius	2	2	2	2		
VSC „Saulutė“	Specialiojo pedagogo etatų skaičius	-	-	-	-		
	Psichologo etatų skaičius	0,5	0,5	0,5			
	Soc. pedagogo etatų skaičius			1			
„Širvėna“	Specialiojo pedagogo etatų skaičius	0,5	0,5	0,5	0,5		
	Psichologo etatų skaičius	1	1	0,25	0,5		
	Soc. pedagogo etatų skaičius	2	2**	2**	2**		
Vėliučionių	Specialiojo pedagogo etatų skaičius	0,5	0,5	0,5	0,5*		
	Psichologo etatų skaičius	0,5	0,5	0,5	2 po 0,5		
	Soc. pedagogo etatų skaičius	2	2	2	2**		
Vilniaus	Specialiojo pedagogo etatų skaičius			0,25*			
	Psichologo etatų skaičius	1	1	1	1		
	Soc. pedagogo etatų skaičius	2	2	2	2		

* Etatas yra, bet specialisto nėra

** Užimtas tik 1 etatas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSC pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar vaiko vidutinės priežiūros
 priemonė įgyvendinama ir
 organizuojama rezultatyviai
 5 priedas

Vaikų su specialiaisiais poreikiais skaičius (2012 m.)

	Vaikų 2012 m. skaičius	Vaikų su spec. poreikiais 2012 m. skaičius	Vaikų su spec. poreikiais 2012 m. procentas
Gruzdžių VSC	24	14	58
Kauno VSC	25	9	36
VSC „Saulutė“	19	4	21
VSC „Širvėna“	16	7	44
Vėliučionių VSC	32	16	50
Vilniaus VSC	35	14	40

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSC pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar vaiko vidutinės priežiūros
 priemonė įgyvendinama ir
 organizuojama rezultatyviai
 6 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Siekiant, kad vaiko vidutinės priežiūros priemonė būtų rezultatyvi, priimti sprendimus, kurie užtikrintų:	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija		
	institucijų bendradarbiavimo principo įgyvendinimą;		Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: bus sudaryta ŠMM, SADM ir kt. suinteresuotų institucijų veiksmų koordinavimo komisija.	2013-12-31
	kontrolę dėl vidutinės priežiūros priemonės vykdymo termino pratęsimo vaikui savavališkai pasišalinus iš vaikų socializacijos centro;		Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: <ul style="list-style-type: none"> • Ministerijos renkama informacija apie savavališkai pasišalinusius vaikus ir jų sugrąžinimą bus papildyta informacija apie pabėgimo priežastis ir priemones, kurių buvo imtasi vaikui sugrįžus; • bus pavesta Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrai kontroliuoti vidutinės priežiūros priemonės vykdymo pratęsimą vaikams, išsiaiškinant prašymų pratęsti terminą pagrindimą. 	2013-10-01
	kad socializacijos centras palaikytų ryšį su vaiko aplinkos institucijomis vaikui esant centre ir iš jo		Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: bus parengtas Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, kuriame	2014-12-31

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	išėjus;		bus numatytos (re)socializacijos priemonės vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo laikotarpiu ir jam pasibaigus.	
	kad vaikų etatų normatyvuose būtų numatyta daugiau švietimo pagalbos specialistų;		Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: Bus parengti ir patvirtinti nauji Vaikų socializacijos centrų etatų normatyvai, kuriuose bus užtikrintas švietimo pagalbos specialistų etatų skaičius reikalingas individualizuotai pagalbai užtikrinti.	2014-12-31
2.	Siekiant individualizuotos rezultatyvios pagalbos vaikui parengti ir patvirtinti:	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija		
	tvarką ir kriterijus, kaip rinkti ir vertinti statistinę informaciją apie vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo rezultatyvumą;		Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: bus parengta ir patvirtinta tvarka ir kriterijai, kaip rinkti ir vertinti statistinę informaciją apie vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo rezultatyvumą.	2014-12-31
	vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo plano pavyzdinę formą; vaikų elgesio pažangos vertinimo kriterijus ir tvarką; vidutinės priežiūros priemonės vykdymo eigos išvados savivaldybės administracijos direktoriui formą.		Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: bus patvirtinta: vaiko vidutinės priežiūros priemonės vykdymo plano pavyzdinė forma; vaikų elgesio pažangos vertinimo kriterijai ir tvarka; vidutinės priežiūros priemonės vykdymo eigos išvados savivaldybės administracijos direktoriui forma.	2014-12-31
3.	Siekiant labiau individualizuotos pagalbos vaikui, apsvarstyti galimybę specializuoti vaikų socializacijos centrus pagal vaikų poreikius	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: Ministerijos darbo grupės, patvirtintos 2013-06-21 Švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio potvarkiu Nr. P-131, rengiamame Vaikų ir jaunimo socializacijos veiksmų plane bus numatyta priemonė, skirta vaikų	2013-12-31

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	(elgesio ir emocijų sutrikimus, amžių).		socializacijos centrų specializacijai pagal vaikų poreikius (elgesio ir emocijų sutrikimus, amžių).	
4.	Siekiant efektyvesnės pagalbos vaikui, sudaryti sąlygas socializacijos centrų darbuotojams nuolat kelti kvalifikaciją ir gauti metodinę pagalbą.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: Bus pavesta Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrui užtikrinti nuolatinį vaikų socializacijos centrų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, metodinę pagalbą ir konsultacijas.	2013-10-01
5.	Siekiant rezultatyvios vaikų socializacijos, užtikrinti, kad būtų parengtos ir vykdomos programos, skatinančios geresnį nepilnamečių resocializacijos procesą vaikui esant vaikų socializacijos centre ir iš jo išėjus.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Rekomendacija bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės: bus parengtas Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymo projektas.	2014-12-31

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo organizavimo skyriaus vedėja Regina Klepačienė, el. pastas: Regina.Klepaciene@smm.lt, tel.: +370 5 2191116
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vaikų skyriaus vyriausioji specialistė Vilma Matulionienė, el. pastas: Vilma.Matulioniene@socmin.lt, tel.: 8 706 68246

Plano sudarymo paaiškinimas:

- ▶ 1–3 lentelės stulpelius užpildo auditorius. Prireikus lentelė gali būti papildyta stulpeliu – pastebėjimas ar išvada;
- 4–5 lentelės stulpelius užpildo subjekto, kuriam pateikta rekomendacija, atsakingas atstovas. Nurodomas atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą.